

פניני אביר יעקב

פנינים לפרשת השבוע מתורת המקובל האלקי
רבינו יעקב אביחצירא זיע"א

גליון י' - פרשת ויקהל תשפ"ד

יום חמישי

ההשקפה הנכונה על ההתנסקות בפרנסה

אחד הדברים הקשים בעולמו של יהודי המבקש את קרבת ה', היא השילוב בין מלאכת שמים לבין מלאכת חולין. העיסוק בפרנסה, ההשתדלות הנדרשת מכל אחד כדי מחייתו, ומאיזוך, הרצון להקדיש את הזמן לעסק תורה ולעבודת התפילה. מרן 'אביר יעקב' בספר 'פיתוחי חותם' מדבר על הנקודה הזו, ומבהיר: הדרך הראויה ביותר, היא לשים את עבודת ה' לעיקר ותכלית, כי לשם כך באנו לעולם הזה, ולא לשום מטרה אחרת, כך תתחדד אצלו ההכרה שכל העיסוק בפרנסה ובעסקי העולם הזה אינם העיקר אלא טפל, והם בסך הכל אמצעי שיוכל לחיות ולהתפרנס, כדי להשיג את המטרה הנכספת, לעבוד את ה' ביתר שאת.

מי שחי במחשבה כזו, לא יעלה בדעתו לבטל מאומה מהתורה שלו או מהתפילה שלו, כדי להתעסק בהבלי העולם הזה, כי מי פתי לאבד את העיקר בשביל להשיג את הטפיל.

בזה אפשר לפרש את הפסוק בפרשה, כאשר נידבו ישראל למלאכת המשכן, נאמר 'והמלאכה היתה ימים והותר', הכתוב רומז לאלו שמחליטים החלטה נחושה ואיתנה, שאת המלאכה שהם מוכרחים לעשות כדי להתפרנס, די בה, ולא ישיקעו בה יותר מדאי, ולעולם לא יסיפו עוד מעבר לחובת ההשתדלות המינימאלית שמוטלת עליהם.

והמטרה היא, כדי שיהיה 'לכל המלאכה', היא מלאכת הקודש, עבודת ה' או עסק התורה, 'לעשות אותה' - שלא יחסר ממנה שום דבר.

יהודי כזה, שמקפיד לעסוק בעיקר, ולא לבטל ממנו בשביל הטפל, בשביל מלאכת חולין.

בו יקיים סוף הפסוק 'והותר', שיזכה אותו הקב"ה ויהיה לו די והותר, ותמדי פרנסתו תהיה בריחה, כמאמר הכתוב בתהלים (לד) (א) 'ודורשי ה' לא יחסרו כל טוב'.

יום שישי

נרות שבת, הטעם והרמזים

מרן 'עטרת ראשנו' רבי דוד אביחצירא, נכדו של מרן 'אביר יעקב', הביא בספרו 'פתח האוהל' מאמר על נרות שבת, ורמז שמצא להם בפרשה שלנו, וכך הוא כותב:

תקנת חז"ל היא שבכל בית יהודי ידליקו נרות בערב שבת קודש. הטעם לתקנה זו היא, שישירו בבתי ישראל שלום בית ואוירה טובה, ואור השבת יאיר בבית.

חובת ההדלקה מוטלת במיוחד על האשה, עקרת הבית, כדברי המשנה (שבת פ"ב מ"ז): 'על שלוש עברות נשים מתות בשעת לידתן, על שאינן זהירות בנדה, בחלה ובהדלקת הנר'.

והמדרש (תנחומא מצורע יז) מסביר מדוע דוקא האשה נצטווה במצוה זו, וזה לשונו: 'ולמה נמסרו לאשה? אמר הקב"ה, היא כיתבתה נרו של עולם [-בחטא עץ הדעת], דכתיב (משלי כ כז) 'נר ה' נשמת אדם', לפיכך היא תשמור מצות נר'.

מוסיף רבינו 'עטרת ראשנו' ודורש את הענין הזה בפסוקי הפרשה: 'ויעש אית המנורה ז'ה' - סופי התיבות ש, ת, ה, ב, הם התיבת 'השבת', לרמז שמלבד מצות המנורה במשכן, יש גם מצוה בכל התקנות העתידיים, להדליק נר של שבת בבית.

וראשי התיבות של הפסוק הזה: 'ויעש אית המנורה ז'ה' - ו, א, ה, ז, עולים למנין 'חזה', לרמז על טעם המצוה הזו, שבגלל מעשי חזה בעין הדעת, נצטוו נשות ישראל להדליק את הנרות בשבת. והסיבה שזה נרמז דוקא במצות הדלקת המנורה במשכן מפני שאז החל התיקון ל'כיבו נרו של עולם', והתיקון במשך דורות המאוחרים בכל ערב שבת, בבתי ישראל, בכל מקומות מושבותיהם.

וגם הטעם הראשון של מצות הדלקת נר שבת, משום שלום בית, גם הוא מרומז בפסוק הזה, כי המילים 'ויעש את' עולים [-עם הכולל] כמנין תיבות 'שלום בית'.

יום ראשון

הזהר מדיבורי חול ביום השבת!

החיוב שיש לכל יהודי לשמור את הפה מדיבורים בטלים, וכל שכן מדיבורים אסורים, הוא בכל יום, בכל רגע. אולם מיוחדת היא האזהרה על כך ביום הקדוש, ביום השבת, שאז דיבורים בטלים, דיבורים של חול, פוגמים בקדושת השבת, ויש חובה גדולה להזהר בזה.

מרן 'אביר יעקב' בספרו 'פיתוחי חותם' מבאר את חומרת הענין, כי כל דיבור שיוצא מפיו של אדם, פועל פעולות בעולמות העליונים, ודיבורים של תורה או תפילה בונים עולמות רוחניים ונשגבים למעלה, ממילא דיבורים של חול או דיבורים אסורים - חלילה - מחריבים את העולמות הללו, ועושים פגם גדול למעלה.

זו הסיבה שהזהירו חז"ל להמנע מדיבורי חולין בשבת, כי פעולתם הרעה בחורבן העולמות למעלה, היא פגם קשה בקדושת השבת.

ה'אביר יעקב' מוסיף ורומז זאת בפסוקי הפרשה:

'אלה הדיבורים' - הדיבורים שלכם, אל תחשבו שאין בהם ממש ואין להם השפעה.

אלא דעו כי 'אשר ציוה ה' לעשות אותם' - בדיבורים שלכם יש עשיה גדולה, הם פועלים למעלה בעולמות העליונים, ולכן יש חובה גדולה להזהר מדיבורים של חולין.

אך חובה כפולה ומכופלת היא השמירה ביום השבת, כמו שממשיך הפסוק **'ששת ימים תיעשה מלאכה'** - כלומר, בימות החול הותרו דיבורים של חולין ומסחר, לצורך פרנסה, אולם **'ביום השביעי יהיה לכם קודש'** - ביום הזה, ביום השבת, צריך לשמור את קדושתו, ולהקפיד מאד ולהמנע מדיבורי חול.

יום שני

אל תהיה מוטרד, הפרנסה מאת ה'

העולם הזה מלא בתלאות, באתגרים ובנסיונות. חלק ניכר מהקשים, התמודדות מול הברייתו, כמו קנאה בהצלחת השני, שנאה, כעס או נקמה, חלילה.

אבל, מי שבוטח בה', יכול להמתיק את ההתמודדות, כי הוא תמיד יודע שהכל מההשגחה העליונה, הוא לא יקנא במה שיש לרעהו, כי הוא יודע היטב שיש חשבון לכל דבר, ומה שראוי לכל אחד, בסוף מגיע אליו.

מרן 'אביר יעקב' בספר 'פיתוחי חותם' מאריך בענין הזה, ומוסיף עוד נקודה:

אדם שלא בוטח בה' בענייני הפרנסה, אלא טרוד יותר מדאי בדאגה לממון שלו ולעסקים שלו, עלול להגיע לדברים רעים, כמו למשל, ביטול תורה, כי הוא יבטל שיעורי תורה כדי לטרוח עוד ועוד בעסקיו.

עוד דבר רע עלול להגיע למי שעסוק יותר מדאי בעסקיו, ואינו בוטח בה', שאפילו בשבת קודש, שהוא יום מנוחה לגוף ולנפש, האדם שדואג לא מוצא לעצמו מנוחה, וכל הזמן הוא טרוד במחשבות על העסקים שלו: כיצד יפעל במוצאי שבת, מה עליו לעשות ביום ראשון וכדומה.

בכך הוא מבטל את ה'עונג שבת' שלו.

מוסיף וכותב מרן 'אביר יעקב', שזה מרומז בפרשה שלנו, שנאמר **'ששת ימים תיעשה מלאכה'**, ולכאורה קשה, מדוע כאן לא נכתב כמו בכל מקום בלשון ציווי, 'תעשה מלאכה', אלא נאמר 'תיעשה' - עם צירוף?

אלא באה התורה ללמד אותנו, שמי שרוצה לקיים את השבת כראוי, צריך לדעת שהמלאכה שהוא עושה ביום חול, וכל הרווחים שהוא מרוויח ממנה, הם לא נעשים 'על ידו', אלא הם כאילו נעשים מאליהם, כי הקב"ה הוא הנותן את הכח ואת ההצלחה.

לכן נאמר 'תיעשה', כאילו זה נעשה מאלין, ולא מעשה ידי האדם.

וכך, יוכל לקיים את המשך הפסוק **'וביום השביעי יהיה לכם קודש'**, כי אז הוא לא יהיה עסוק כל השבת עם עסקיו וטרדות

הפרנסה, אלא יוכל לנוח ביום קדוש זה, כי הוא יודע שהקב"ה הוא זן ומפרנס אותו, גם ביום חול...

יום שלישי

זכויותיהם של מחזיקי תורה

מרן 'אביר יעקב' בספר 'פיתוחי חותם' משבח מאד את אלו שזכו לעשירות, וזוכים בממון הזה להחזיק את לומדי התורה. כי זכותם כה גדולה, עד שזה נחשב להם כאילו הם עצמם למדו את התורה שנלמדה בזכותם.

והוא מוסיף, שמעלתם של מחזיקי התורה נרמזת כפתור ופרח בפסוקי הפרשה שלנו:

'ראו קרא ה' בשם בצלאל' - השם 'בצלאל' הוא בנטוריקון 'בצל' - אל, כלומר, אותם מחזיקי התורה שמסיעים ביד לומדי התורה שעליהם נאמר (קהלת ז יב) 'כי בצל החכמה **בצל** הכסף', הם נקראים על ידי הקב"ה, כדי לגדל אותם בעולם העליון, ולעשות להם צל וחסוה יחד עם לומדי התורה שהם החזיקו בממונם.

וממשיך הפסוק: **'בן אורי'**, והרמז בזה, שאותם מחזיקי תורה, זוכים ליהנות מאור השכינה.

בן חור' - הם גם יזכו להיות בני חורין ממלאך המות ומדינה של גהנם.

'למטה יהודה' - 'יהודה' מלשון הודיה, כי בעולם הבא עתידים 'מחזיקי התורה' לתת שבח והודיה לפני הקב"ה, בזכות שתמכו באלו שלומדים את תורתו.

'וימלא אותו רוח אלהים בחכמה ובתבונה ובדעת' - זה רומז על אלו שמחזיקים תורה בכסף שלהם, אבל הם מעולם לא למדו תורה בעולם הזה, ולמרות זאת, הקב"ה ימלא אותם בחכמת התורה, כדי שלא יתיישו כשיישבו במחיצתם של לומדי התורה.

כמה עצומה ומופלאה היא הזכות להיות 'עצי חיים', ולתמוך בלומדי התורה.

יום רביעי

תפילת מנחה, באמצע העבודה...

כמה הזהירו חז"ל על תפילת מנחה!

הגמרא בברכות (ו:) אומרת 'לעולם יהא אדם זהיר בתפילת המנחה, שהרי אליהו לא נעה אלא בתפילת המנחה'.

מרן 'אביר יעקב' בספר 'פיתוחי חותם' שואל על הגמרא הזו, מדוע לא מצאנו בשאר תפילות, שחרית או ערבית, שהזהירו עליהן, ומדוע רק בתפילת מנחה ראו חז"ל צורך להזהיר ולדרבן, כדי שיקפידו עליה?

התשובה היא, שתפילת מנחה היא בזמן שכולם עסוקים בעבודתם, זה באמצע היום, וכל אחד טרוד בצרכיו או במלאכתו. דוקא משום כך, יש פתח ליצר הרע להחליש ולפתות את בני האדם שיבטלו תפילה זו, כי זה כביכול על חשבון 'הפסד ממון' או 'ביטול מלאכה' וכדומה.

ולכן הדגישו חז"ל ואמרו **'לעולם יהא אדם זהיר'**, כדי לומר ליהודי: גם בשעה שאתה עסוק מאד, ואתה עלול להפסיד הרבה כסף, למרות זאת אתה מחוייב לעצור הכל ולהתפלל מנחה.

רבינו גם מוסיף ואומר, שיהודי שמקפיד לעזוב את כל עסקיו, ולעמוד בתפילה, זה סימן שהוא ירא שמים.

זה מרומז היטב בפסוקי הפרשה:

'ויבואו כל החכמים העושים את כל מלאכת הקודש' - כאשר אדם רוצה לדעת מה היה עיקר העבודה הנדרשת ממנו, כדי לזכות ולהתקרב למלאכת הקודש, לעבודת ה'.
'איש איש ממלאכתו אשר המה עושים' - כלומר, רק אלו שעושים את עיסוקיהם, ומפסיקים את עבודת החול שלהם כדי לעסוק במלאכת שמים, להתפלל מנחה, אז מתגלה שהם זכאים וראויים להתקרב למלאכת שמים.

